

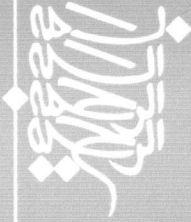
4227

۳۰۰

۱

۲۲۴

Jul

www.KeTab.ir

سرشناسه	: تراب پور، مهدی، ۱۳۵۷
عنوان و نام پدیدآور	: بررسی تطبیقی نظریه مشروعیت در اندیشه سیاسی علامه حلی و ابن تیمیه/ مهدی تراب پور.
مشخصات نشر	: قم: مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره)، ۱۳۹۷.
مشخصات ظاهری	: ۴۲۴ص.
فروست	: مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره)، ۱۴۰۵. علوم سیاسی؛ ۷۰.
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۴۴۴-۱۷۰-۴
وضعیت فهرست نویسی	: فیا.
یادداشت	: کتابنامه.
موضوع	: علامه حلی، حسن بن یوسف، ۶۴۸ - ۷۲۶ق. -- دیدگاه درباره امامت .
موضوع	: علامه حلی، حسن بن یوسف، ۶۴۸ - ۷۲۶ق. -- دیدگاه‌های سیاسی و اجتماعی .
موضوع	: ابن تیمیه، احمد بن عبدالحلیم، ۷۲۸-۶۶۱ق. -- دیدگاه‌های سیاسی و اجتماعی .
موضوع	: Ibn TaymiyahSb, Ahmad ibn abd al-Halim -- Political and social views
موضوع	: ابن تیمیه، احمد بن عبدالحلیم، ۷۲۸-۶۶۱ق. -- دیدگاه درباره تکفیر (رعه) .
موضوع	: Ibn TaymiyahSb, Ahmad ibn abd al-Halim -- Views on Excommunication (Islamic law)
موضوع	: امامت -- دفاعیه‌ها.
موضوع	: Imamate -- Apologetic works
موضوع	: امامت -- دیدگاه اهل سنت.
موضوع	: Imamate -- Views of Sunnite
موضوع	: خلافت -- نظر اهل سنت.
موضوع	: Caliphate -- Views of Sunnite
شناسه افزوده	: مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره)
رده‌بندی کنگره	: ۴ب/۵/۲۲۳BP
رده‌بندی دیویی	: ۲۹۷/۴۵۲
شماره کتاب‌شناسی ملی	: ۵۲۷۱۵۶۷

بررسی تطبیقی
نظریهٔ مشروعیت
در اندیشهٔ سیاسی
علاسهٔ حای و ابن تیمیہ

مهدی ترابپور

انتشارات مؤسسهٔ آموزشی و پژوهشی امام خمینی

۱۳۹۷

شمارهٔ ردیف ۱۴۰۵
شمارهٔ موضوعی علوم سیاسی-۷۰
۱۳۹۷-۲۵

■ بررسی تطبیقی نظریهٔ مشروعیت در اندیشه سیاسی علامه حلی و ابن تیمیه

- مؤلف: مهدی ترابپور
- ناشر: انتشارات مؤسسهٔ آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره)
- چاپ: افق
- نوبت و تاریخ چاپ: اول، تابستان ۱۳۹۷
- شمارگان: ۳۰۰
- قیمت: ۳۲۰۰۰ تومان

- دفتر مرکزی: قم، خیابان شهید، کوی ممتاز، پلاک ۳۸
- تلفن و نمابر: ۰۲۵-۳۷۷۴۲۳۲۶
- شعبه تهران: خیابان انقلاب، بین خیابان ۱۲ فروردین و شهید منبری جاوید، ساختمان شماره ۳۱۰، طبقه سوم، واحد ۱۱۲
- تلفن و نمابر: ۰۲۱-۶۶۴۶۶۱۲۱
- شعبه مؤسسه امام خمینی (ره): قم، بلوار امین، بلوار جمهوری اسلامی، مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره)
- تلفن: ۰۲۵-۳۲۱۱۳۶۲۹

فهرست مطالب

۱۵..... مقدمه معاونت پژوهش

فصل اول: کلیات و مفاهیم

۲۱..... مقدمه

۲۴..... آثار علامه حلی

۲۵..... آثار ابن تیمیه

۲۶..... آثار مرتبط با اندیشه سیاسی هر یک از دو متفکر

۳۰..... آثار مرتبط با مسئله مشروعیت

۳۱..... مفهوم‌شناسی

۳۱..... ۱. نظریه

۳۲..... ۲. اندیشه سیاسی

۳۳..... ۳. مشروعیت

۳۵..... ۱-۳. کاربرد مشروعیت

۳۶..... ۲-۳. مشروعیت در اندیشه سیاسی اسلام

فصل دوم: نظریه مشروعیت در اندیشه سیاسی ابن تیمیه

۳۷..... مقدمه

۴۳..... تأملی در حیات علمی - اجتماعی ابن تیمیه

۴۶..... ۱. وضعیت سیاسی - اجتماعی دوران ابن تیمیه

- ۴۸..... ۲. دیدگاه علمای اهل تسنن درباره افکار ابن تیمیه.....
- ۴۹..... ۳. روش ابن تیمیه در برخورد با احادیث.....
- ۵۳..... مبانی اندیشه سیاسی ابن تیمیه.....
- ۵۳..... ۱. مبانی بعید اندیشه سیاسی.....
- ۵۳..... ۱-۱. مبانی معرفت شناسانه.....
- ۵۵..... ۱-۱-۱. دیدگاه ابن تیمیه درباره عقل.....
- ۵۷..... ۱-۱-۲. دیدگاه ابن تیمیه درباره معارف فلسفی و کلامی.....
- ۵۷..... ۱-۱-۱. دیدگاه ابن تیمیه درباره اجماع.....
- ۶۰..... ۱-۲. مبانی هستی شناسانه.....
- ۶۱..... ۱-۳. مبانی انسان شناسانه.....
- ۶۲..... ۲. مبانی قریب اندیشه سیاسی.....
- ۶۲..... ۲-۱. حکومت.....
- ۶۳..... ۲-۲. امامت.....
- ۶۶..... ۲-۲-۱. رابطه امامت و رسالت.....
- ۶۶..... ۲-۲-۲. اقسام امامت.....
- ۶۷..... ۲-۲-۳. رابطه امامت با رسالت نبی اکرم.....
- ۶۸..... ۲-۲-۴. جایگاه امامت در اسلام.....
- ۷۰..... ۲-۳. خلافت.....
- ۷۲..... ۲-۳-۱. شرایط خلیفه.....
- ۷۳..... الف) عدالت.....
- ۷۵..... ب) علم و اجتهاد.....
- ۷۶..... ج) قریب بودن.....
- ۷۷..... ۲-۴. اولوالامر.....
- ۷۹..... دلیل اطاعت از اولوالامر و محدوده آن.....
- ۸۰..... ۲-۵. صحابه.....
- ۸۱..... مشروعیت در زمان پیامبر اکرم.....
- ۸۳..... ۱. مبانی مشروعیت سیاسی حکومت رسول خدا.....
- ۸۳..... ۱-۱. کتاب.....
- ۸۴..... ۱-۱-۱. وجوب اطاعت از رسول اکرم.....

- ۱-۲-۱. بینه نامیدن رسول اکرم ﷺ ۸۵
- ۱-۳-۱. کسب مصالح و دفع مفاسد در گرو اطاعت از رسول اکرم ﷺ ۸۶
- ۱-۲-۱. سنت ۸۷
- ۱-۳-۱. اجماع ۸۸
- ۱-۴-۱. عقل ۸۹
- مشروعیت در زمان خلفا ۹۰
۱. مبانی مشروعیت سیاسی خلیفه اول ۹۳
- ۱-۱-۱. نبوت ۹۳
- ۱-۱-۱. رسالت ۹۶
- ۱-۱-۱. امامت از جماعت به جای پیامبر اکرم ﷺ ۱۰۰
- ۱-۳-۱. ولایت بر حج و برخی امتیازات ۱۰۱
- ۱-۲-۱. اجماع ۱۰۳
۲. مبانی مشروعیت سیاسی خلیفه دوم ۱۰۵
۳. مبانی مشروعیت سیاسی الخلیفه سیم ۱۰۸
۴. مبانی مشروعیت سیاسی خلیفه چهارم ۱۱۲
۵. وجوه اشتراک و افتراق دیدگاه ابن تیمیّه با استصحاب در باب مشروعیت خلفا ۱۱۳
- مشروعیت در دوران پس از خلفا ۱۱۶
۱. مبانی مشروعیت سیاسی اولوالامر ۱۱۹
- ۱-۱-۱. بیعت حاصل از موافقت اهل شوکت و قدرت ۱۲۰
- ۱-۱-۱. ملاک موافقت اهل قدرت و شوکت برای بیعت با فردی به صورت ولی امر ۱۲۱
- الف) امانت‌داری ۱۲۲
- ب) قدرت ۱۲۳
- ۱-۲-۱. بیعت حاصل از زور و غلبه و استیلا ۱۲۷
۲. وجوه اشتراک و افتراق دیدگاه ابن تیمیّه با اشاعره در باب مشروعیت اولوالامر ۱۲۹
- بازتاب نظریه ابن تیمیّه در تفکر سلفی معاصر ۱۳۱
۱. ظهور وهابیت ۱۳۳
۲. تشکیل گروه‌های سیاسی - جهادی علیه مسلمانان ۱۳۵
- جمع‌بندی دیدگاه ابن تیمیّه در باب مشروعیت سیاسی ۱۴۰

فصل سوم: نظریه مشروعیت در اندیشه سیاسی علامه حلی

۱۴۷	.....	مقدمه
۱۴۷	.....	تأملی در حیات علمی-اجتماعی علامه حلی
۱۵۲	.....	۱. وضعیت سیاسی-اجتماعی دوران علامه حلی
۱۵۳	.....	۲. روش علمی علامه حلی
۱۵۷	.....	بنای اندیشه سیاسی علامه حلی
۱۵۷	.....	۱. مبانی بعد اندیشه سیاسی
۱۵۷	.....	۱.۱. مبانی معرفت‌شناسانه
۱۵۹	.....	۱-۱. عقل
۱۶۰	.....	۱-۲. اجتماع
۱۶۲	.....	۱-۳. احتداد
۱۶۵	.....	۱-۲. مبانی هستی‌شناسانه
۱۶۷	.....	۱-۳. مبانی انسان‌شناسانه
۱۶۸	.....	۲. مبانی قریب اندیشه سیاسی
۱۶۸	.....	۲-۱. حکومت
۱۶۹	.....	۲-۲. امامت
۱۷۳	.....	۲-۳. رابطه امامت با نبوت
۱۷۴	.....	۲-۴. ولایت
۱۷۵	.....	۲-۵. قاعده لطف
۱۷۷	.....	مشروعیت در زمان پیامبر اکرم <small>ﷺ</small>
۱۷۸	.....	۱. ادله الهی بودن مشروعیت زعامت سیاسی پیامبر اکرم <small>ﷺ</small>
۱۷۹	.....	۱-۱. عقل
۱۸۱	.....	۱-۲. کتاب
۱۸۲	.....	۱-۲-۱. آیه اولویت
۱۸۳	.....	۱-۲-۲. آیه ولایت
۱۸۱	.....	۱-۲-۳. آیه اولوالامر
۱۸۴	.....	۱-۲-۴. آیه تبعیت
۱۸۵	.....	۱-۲-۵. آیه رفع عذاب
۱۸۶	.....	۱-۲-۶. آیه قضاوت

۱۸۷	..... آیة امامت.....	۱-۲-۷
۱۸۸	..... سنت.....	۱-۳
۱۸۹	..... اجماع.....	۱-۴
۱۹۰	..... مشروعیت در زمان حضور معصومان (ع).....	
۱۹۱	..... وجوب نصب الهی.....	۱
۱۹۱	..... عقلی یا شرعی بودن وجوب نصب امام.....	۱-۱
۱۹۲	..... مطلق یا مقید بودن وجوب نصب امام.....	۱-۲
۱۹۳	..... ادله وجوب نصب امام معصوم (ع) بر خداوند متعال.....	۱-۳
۱۹۳	..... ۱-۱-۱. حذف کردن امام.....	
۱۹۴	..... ۱-۳-۱. لزوم وجوب تکلیف.....	
۱۹۶	..... ۱-۳-۳. علی بن ابی طالب به مصالح و ادله وجوب امامت.....	
۱۹۶	..... ۱-۳-۴. لزوم تحقق حُسن.....	
۱۹۶	..... ۲. نحوه تشخیص امام منصوب.....	
۱۹۷	..... ۲-۱. دلیل نص.....	
۱۹۷	..... ۲-۱-۱. اقتضای رکن دین امامت.....	
۱۹۸	..... ۲-۱-۲. اقتضای عصمت امام.....	
۱۹۹	..... ۲-۱-۳. اقتضای افضلیت امام.....	
۲۰۰	..... ۲-۱-۴. سیره پیامبر (ص).....	
۲۰۱	..... ۲-۱-۵. وجود نصوص متواتر بر امامت.....	
۲۰۵	..... ۲-۲. دلیل معجزه.....	
۲۰۶	..... ۳. ادله رد نظریه انتخاب.....	
۲۰۶	..... ۳-۱. تنافی اهمیت امامت با نظریه انتخاب.....	
۲۰۷	..... ۳-۲. تصریح خداوند به عدم حق انتخاب.....	
۲۰۸	..... ۳-۳. تنافی نظریه انتخاب با حکمت الهی.....	
۲۱۰	..... ۳-۴. غیرمقدور بودن اجرای نظریه انتخاب.....	
۲۱۱	..... ۳-۵. عدم شایستگی اهل حل و عقد برای انتخاب امام.....	
۲۱۴	..... مشروعیت در زمان غیبت امام معصوم (ع).....	
۲۲۳	..... ۱. نیابت از امام معصوم (ع).....	
۲۲۳	..... ۲. شرایط و ویژگی‌های ولیّ فقیه.....	

- ۲۲۸ ..... ۳. ادله مشروعیت الهی ولایت فقیه
- ۲۲۸ ..... ۳-۱. دلیل عقلی
- ۲۳۰ ..... ۳-۲. ادله نقلی
- ۲۳۷ ..... ۳-۳. اجماع
- ۲۳۸ ..... بازتاب نظریه علامه حلی در تفکر شیعی
- ۲۴۲ ..... مع‌بندی دیدگاه علامه در باب مشروعیت

فصل چهارم: بررسی تطبیقی و انتقادی دو دیدگاه

- ۲۴۷ ..... نقاط اشتراک و افتراق دو دیدگاه در باب مشروعیت
- ۲۴۷ ..... ۱. اشتراکات دو دیدگاه در مبانی مسئله مشروعیت
- ۲۴۷ ..... ۱-۱. حاکمیت بطلان الهی
- ۲۴۷ ..... ۱-۲. اختیار و طاعت اجتنابی انسان
- ۲۴۸ ..... ۱-۳. ضرورت تکلیف حکومتی
- ۲۴۸ ..... ۱-۴. اذن و رضایت الهی: لازمه مشروعیت سیاسی
- ۲۴۹ ..... ۲. اشتراکات دو دیدگاه در باب مشروعیت سیاسی پیامبر اکرم ﷺ
- ۲۴۹ ..... ۲-۱. الهی بودن مشروعیت سیاسی پیامبر اکرم ﷺ
- ۲۵۰ ..... ۲-۲. نص و نصب الهی: ملاک و اساس مشروعیت سیاسی پیامبر اکرم ﷺ
- ۲۵۰ ..... ۳. اشتراکات دو دیدگاه در دوران خلفا و عصر حضور امام معصوم ﷺ
- ۲۵۱ ..... ۳-۱. نص: دلیل بر مشروعیت سیاسی امام یا خلیفه
- ۲۵۱ ..... ۳-۲. ارائه شرایط و ویژگی‌های خلیفه یا امام
- ۲۵۲ ..... ۳-۳. وجود نص بر نصب امام یا خلیفه
- ۲۵۲ ..... ۳-۴. واجب‌الاطاعه بودن خلیفه یا امام منصوب
- ۲۵۲ ..... ۴. اشتراکات دو دیدگاه در دوران پس از خلفا و عصر غیبت امام معصوم ﷺ
- ۲۵۱ ..... ۴-۱. رضایت و اذن الهی: لازمه مشروعیت حاکم
- ۲۵۳ ..... ۴-۲. ارائه شرایط و ویژگی‌های حاکم
- ۲۵۳ ..... ۴-۳. وجود نص: دال بر رضایت الهی
- ۲۵۱ ..... ۵. افتراقات دو دیدگاه در مبانی مشروعیت
- ۲۵۴ ..... ۵-۱. اعتنا به عقل
- ۲۵۵ ..... ۵-۲. امامت
- ۲۵۶ ..... ۵-۳. مصادیق اولوالامر

۲۵۶	۵-۴. صحابه و اجماع آنان.....
۲۵۷	۶. افتراقات دو دیدگاه در باب مشروعیت سیاسی پیامبر اکرم ﷺ.....
۲۵۷	۶-۱. امامت رسول اکرم ﷺ.....
۲۵۸	۶-۲. نص بر امامت پیامبر اکرم ﷺ.....
۲۵۸	۶-۳. نحوه استدلال عقلی بر مشروعیت سیاسی پیامبر اکرم ﷺ.....
۲۵۹	۷. افتراقات دو دیدگاه در دوران خلفا و عصر حضور امام معصوم ﷺ.....
۲۵۹	۷-۱. مصادیق نص.....
۲۶۰	۷-۲. شرایط و ویژگی‌های امام.....
۲۶۰	۷-۳. نقش پیامبر اکرم ﷺ و مردم در مشروعیت.....
۲۶۱	۷-۴. نحوه تشخیص اذن و رضایت الهی بر زعامت سیاسی خلیفه یا امام.....
۲۶۱	۷-۵. نحوه انعقاد خلافت یا امامت.....
۲۶۲	۸. افتراقات دو دیدگاه در دوران پس از خلفا و عصر غیبت امام معصوم ﷺ.....
۲۶۲	۸-۱. نیابت.....
۲۶۲	۸-۲. شرایط و ویژگی‌های حاکم.....
۲۶۳	۸-۳. ملاک مشروعیت سیاسی.....
۲۶۳	بررسی انتقادی دو دیدگاه در باب مشروعیت سیاسی.....
۲۶۴	۱. نقاط قوت دیدگاه ابن تیمیه در باب مشروعیت سیاسی.....
۲۶۴	۱-۱. پیش فرض‌های نظریه مشروعیت.....
۲۶۵	۱-۲. دوران زعامت پیامبر اکرم ﷺ.....
۲۶۶	۱-۳. دوران زعامت خلفا.....
۲۶۶	۱-۴. دوران پس از خلفا.....
۲۶۷	۲. نقاط ضعف دیدگاه ابن تیمیه در باب مشروعیت سیاسی.....
۲۶۷	۲-۱. پیش فرض‌های نظریه مشروعیت.....
۲۶۷	۲-۱-۱. بی‌توجهی به عقل.....
۲۷۲	۲-۱-۲. حق دانستن نفس اجماع.....
۲۷۱	۲-۱-۳. تعریف و تبیین نادرست مقام و منزلت امامت.....
۲۷۶	۲-۱-۴. توسعه در مصادیق اولوالامر.....
۲۷۹	۲-۱-۵. حجیت صحابه.....
۲۹۱	۲-۲. دوران زعامت پیامبر اکرم ﷺ.....

- ۲۹۱ ..... ۲-۲-۱. عدم تفکیک رسالت و امامت
- ۲۹۷ ..... ۲-۲-۲. خلط مفهوم زعامت دینی و سیاسی
- ۳۰۰ ..... ۲-۳. دوران زعامت خلفا
- ۳۰۱ ..... ۲-۳-۱. تولید نظریه پس از عمل
- ۳۰۲ ..... ۲-۳-۲. تناقض گویی
- ۳۰۶ ..... ۲-۳-۳. دخالت مردم در تعیین جانشین رسول خدا ﷺ
- ۳۰۷ ..... ۲-۳-۴. ابهام در مسئله بیعت
- ۳۱۱ ..... ۲-۳-۵. عدم کاشفیت اجماع مردم از رضایت الهی
- ۳۱۸ ..... ۳-۶. عدم کاشفیت عهد خلیفه از رضایت الهی
- ۳۱۸ ..... ۲-۳-۷. عدم کاشفیت رأی شورا یا اهل حل و عقد از رضایت الهی
- ۳۲۲ ..... ۲-۳-۸. امامت
- ۳۲۴ ..... ۲-۴. دوران پس از امامت
- ۳۲۵ ..... ۲-۴-۱. سکولارسازی، عملی جامعۀ اسلام
- ۳۲۷ ..... ۲-۴-۲. مشروعیت ساری، بیعت
- ۳۳۱ ..... ۲-۴-۳. جدایی رهبری سیاسی از رهبری دینی و فقهی
- ۳۳۲ ..... ۲-۴-۴. انزوای عدالت به بهانه مصلحت
- ۳۳۴ ..... ۲-۴-۵. شرایط ترجیحی
- ۳۳۵ ..... ۲-۴-۶. موضوعیت داشتن غلبه در مشروعیت سیاسی
- ۳۳۸ ..... ۳. نقاط قوت دیدگاه علامه حلی در باب مشروعیت سیاسی
- ۳۳۹ ..... ۳-۱. پیش فرض‌های نظریه مشروعیت
- ۳۳۹ ..... ۳-۱-۱. التزام عملی به حاکمیت مطلق الهی
- ۳۴۰ ..... ۳-۱-۲. در نظر گرفتن اهداف اصلی حکومت در نظریه پردازی
- ۳۴۰ ..... ۳-۱-۳. بهره‌برداری درست از عقل و وحی
- ۳۴۱ ..... ۳-۱-۴. بررسی و تقسیم‌بندی احادیث
- ۳۴۱ ..... ۳-۱-۵. عدم تناقض در مبانی و نظریه
- ۳۴۱ ..... ۳-۱-۶. پیوند دین و سیاست
- ۳۴۲ ..... ۳-۱-۷. عدم خلط مفهوم و مصداق در بحث رسالت و امامت
- ۳۴۲ ..... ۳-۱-۸. نگاهی جامع به امامت
- ۳۴۳ ..... ۳-۱-۹. نگاهی واقع‌گرایانه به صحابه

۳۴۴	..... دوران زعامت پیامبر اکرم ﷺ
۳۴۴	..... ۳-۲-۱. ولایت نبوی ﷺ: جلوه‌های از ولایت الهی
۳۴۵	..... ۲-۳-۲. زعامت سیاسی رسول خدا ﷺ: شأنی از امامت
۳۴۵	..... ۳-۳. عصر حضور معصومان ﷺ
۳۴۶	..... ۳-۳-۱. ولایت امام: استمرار ولایت نبوی ﷺ
۳۴۶	..... ۳-۳-۲. تقدم عدالت بر امنیت
۳۴۷	..... ۳-۳-۳. شرایط امام منصوب
۳۴۸	..... ۳-۴. عصر غیبت امام معصوم ﷺ
۳۴۸	..... ۳-۱-۱. استنباط از دلیل عقلی
۳۴۸	..... ۳-۴-۱. غیبت فقیه: استمرار ولایت امام غایب ﷺ
۳۴۹	..... ۳-۴-۳. منابع کلامی ولایت فقیه
۳۵۰	..... ۳-۴-۴. تقدیر، هجری و کومت فقیه
۳۵۱	..... ۳-۴-۵. آرمان‌گرا در همراه حفظ اصول
۳۵۱	..... ۳-۴-۶. توجه به حضور مردم
۳۵۲	..... ۴. کاستی‌های دیدگاه علامه حلی در باب مشروعیت سیاسی
۳۵۴	..... جمع‌بندی بررسی تطبیقی - انتقادی دو دیدگاه
نتیجه‌گیری، محدودیت‌ها و پیشنهادها	
۳۵۷	..... نتیجه‌گیری
۳۶۱	..... دیدگاه ابن‌تیمیه در باب مشروعیت سیاسی
۳۶۳	..... دیدگاه علامه حلی در باب مشروعیت سیاسی
۳۷۲	..... محدودیت‌ها و پیشنهادها
۳۷۵	..... منابع
۳۷۵	..... کتاب‌ها
۳۷۷	..... مقالات
۴۰۱	..... نمایه‌ها

مقدمه معارف پژوهش

حقیقت اصیل‌ترین، جاودانه‌ترین و زیباترین راز هستی و نیاز آدمی است که سلسله مومنان و عالمان صادق چه جان‌ها که در راه آن نباخته، و جاهلان و باطل‌پرستان چه توطئه‌ها و ترفندها که برای محو و مسخ آن نساخته‌اند. چه تلخ‌واقعیتی است مظلومیت حقیقت، و چه شیرین‌حقیقتی است این واقعیت که در مصاف همیشگی حق و باطل، حق سربلند و سربلند است و باطل از بین رفتنی و نگونسار. این والا و بالانشینی حقیقت، گشایش از هر سختی حق، و امداد کوشش‌های خالصانه و پایان‌ناپذیر حقیقت‌جویانی است، که در عرصه نبرد و عمل کمر همت محکم بسته و از دام و دانه دنیا رسته‌اند، و در این میان نقش و تصویر ادیان و پیامبران الهی، و به‌ویژه اسلام و پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و جانشینان برجسته و گرامی او علیهم السلام، برجسته‌ترین است.

دانشمندان نام‌آور شیعه رسالت خطیر و بی‌نظیر خویش را بهره‌گیری از عقل و نقل و غوص در دریای معارف قرآن و برگرفتن گوه‌هاست. حقیقت از سیره آن پیشوایان و عرضه آن به عالم بشری و دفاع جانانه در برابر هجوم ظلمت‌پرستان حقیقت‌گریز دانسته و در این راه دیده‌ها سوده و جان‌ها فرسوده‌اند. اکنون در عصر بحران معنویت که دشمنان حقیقت و آدمیت هر لحظه با تولید و انتشار سزوان از شمار آثار نوشتاری و دیداری و به‌کارگیری انواع ابزارهای پیشرفته سخت‌افزاری و نرم‌افزاری در عرصه‌های گوناگون برای سیطره بر جهان می‌کوشند، رسالت حقیقت‌خواهان و اندیشمندان حوزوی و دانشگاهی، به‌ویژه عالمان دین، بس عظیم‌تر و سخت‌دشواری‌تر است.

در جهان تشیع، پژوهشگران حوزوی در علوم فلسفی و کلامی، تفسیری و حدیثی، فقهی و اصولی و نظایر آن کارنامه درخشانی دارند، و تأملات ایشان بر تارک پژوهش‌های اسلامی می‌درخشد. در زمینه علوم طبیعی و تجربی و فناوری‌های جدید نیز پژوهشگران ما تلاش‌هایی چشمگیر کرده، گام‌هایی نویدبخش برداشته و به جایگاه درخور خویش در جهان نزدیک شده‌اند، و می‌کوشند تا با فضیلت‌های روزافزونشان مقام شایسته خویش را در صحنه علمی بین‌المللی بریابند. در قلمرو پژوهش‌های علوم اجتماعی و انسانی تلاش‌های دانشمندان این مرز و بوم آن‌گونه که شایسته نظام اسلامی است به بار ننشسته و آنان گاه به ترجمه و اقتباس نظریات دیگران بسنده کرده‌اند. در این زمینه کمتر می‌توان ردپای ابتکارات به‌ویژه اخلاقیات ای بر خاسته از مبانی اسلامی را یافت و تا رسیدن به منزلت مطلوب راهی طولانی و بحالش درپیش است. از این رو، افزون بر استنباط، استخراج، تفسیر و تبیین حوزه‌های دینی و سازمان‌دهی معارف اسلامی، کاوش در مسائل علوم انسانی و اجتماعی از دیدگاه اسلامی و تبیین آنها از مهم‌ترین اهداف و اولویت‌های مؤسسات علمی و پژوهشی مراکز پژوهشی حوزه‌های علمیه است.

مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی^ع در پرتو تأییدات رهبر اعظم انقلاب اسلامی و حمایت‌های بی‌دریغ خلف صالح وی، حضرت آیت‌الله خامنه‌ای «مد ظله العالی» از آغاز تأسیس بر اساس سیاست‌ها و اهداف ترسیم‌شده از سوی حضرت آیت‌الله محمدتقی مصباح یزدی «دامت برکاته» به امر پژوهش‌های علمی و دینی اهتمام داشته و در مسیر برآوردن نیازهای فکری و دینی جامعه، به پژوهش‌های بنیادی، راهبردی و کاربردی پرداخته است. معاونت پژوهش مؤسسه برای تحقق این مهم، افزون بر برنامه‌ریزی و هدایت دانش‌پژوهان و پژوهشگران، در زمینه نشر

آثار محققان نیز کوشیده و بحمد الله تاکنون آثار ارزنده‌ای را در حد توان خود به جامعه اسلامی تقدیم کرده است.

کتاب پیش روی، پژوهشی است در قلمرو کلام سیاسی که با تلاش پژوهشگر اینمند حجت‌الاسلام دکتر مهدی تراب‌پور نگارش یافته است. هدف اصلی نویسنده، ارائه معیاری معقول از دین مبین اسلام، در باب مشروعیت سیاسی، با رهیافتی تطبیقی - انتقادی بین دیدگاه تشیع و سلفیه است.

معاونت پژوهش از مؤلف محترم و آقایان حجج اسلام والمسلمین دکتر مهدی امیدی و دکتر صفدر الهی یاد که با مطالعه و ارائه نظرهای سودمندشان، بر اتقان و غنای اثر افزوده‌اند، سپاسگزاری می‌کند و توفیق روزافزون ایشان را از خداوند منان خواستار است.

معاونت پژوهش

موسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی ﷺ

WWW.KELAB